

นิพนธ์ต้นฉบับ

Original article

การพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการใช้นวัตกรรม การจัดการบริการสุขภาพในการยกระดับคุณภาพ การดำเนินงานของเขตสุขภาพที่ 8

ณัฐนันท์ สุตะวงศ์ ร.ป.ม.

กองตรวจราชการ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข

ติดต่อผู้เขียน: ณัฐนันท์ สุตะวงศ์ Email: sutawong1974@gmail.com

วันรับ: 9 เม.ย. 2567

วันแก้ไข: 8 ส.ค. 2567

วันตอบรับ: 14 ส.ค. 2567

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลสำเร็จในการนำนโยบายกระทรวงสาธารณสุขไปสู่การปฏิบัติ และวิเคราะห์ปัจจัยแห่งความสำเร็จ และนวัตกรรมจัดการบริการสุขภาพ ตามนโยบายกระทรวงสาธารณสุข รวมทั้งจัดทำและพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการใช้นวัตกรรมจัดการบริการสุขภาพ ในการยกระดับคุณภาพการดำเนินงานของเขตสุขภาพที่ 8 กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรของเขตสุขภาพที่ 8 โดยการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงจำนวน 59 คน ระยะเวลาตั้งแต่เดือนตุลาคม 2565 ถึง กุมภาพันธ์ 2567 เก็บข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกจากการทบทวนเอกสาร แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ใช้สถิติเชิงพรรณนาในการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า มีการดำเนินโครงการสำคัญ จำนวน 6 โครงการ โดยผลการนำนโยบายกระทรวงสาธารณสุขสู่การปฏิบัติงานในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก (Mean=3.88, SD=0.342) และทัศนคติต่อการนำนโยบายกระทรวงสาธารณสุขสู่การปฏิบัติงาน ในเขตสุขภาพที่ 8 ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก (Mean=4.09, SD=0.457) ส่วนปัจจัยแห่งความสำเร็จในการดำเนินงาน ได้แก่ (1) การบริหารจัดการและการประสานงาน (2) ทรัพยากรและการสนับสนุน (3) การมีส่วนร่วมของชุมชน (4) เทคโนโลยีและนวัตกรรม และ (5) การติดตามและประเมินผลโดยมีนวัตกรรมจัดการบริการสุขภาพ ที่ใช้ในการดำเนินงานตามนโยบายกระทรวงสาธารณสุข ได้แก่ (1) R8 NHSO Sandbox (2) R8 Anywhere (3) R8: NSD และ (4) R8 Medical Hub โดยมีข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับระดับหน่วยงานที่กำหนดนโยบาย คือนโยบายระยะสั้น ได้แก่ (1) การเพิ่มประสิทธิภาพระบบข้อมูลและการรายงาน (2) การส่งเสริมการฝึกอบรมบุคลากร (3) การสนับสนุนการใช้เทคโนโลยี (4) การพัฒนามาตรฐานการบริการสุขภาพ (5) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน (6) การเพิ่มช่องทางการสื่อสารกับประชาชน และนโยบายระยะยาว ประกอบด้วย (1) การวางแผนระยะยาวในการพัฒนาบุคลากร (2) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านสุขภาพ (3) การวิจัยและพัฒนา นวัตกรรมทางการแพทย์ (4) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน (5) การพัฒนาระบบการเงินและการประกันสุขภาพ และ (6) การสร้างระบบการวิจัยและพัฒนาที่เป็นระบบ

คำสำคัญ: ข้อเสนอเชิงนโยบาย; นวัตกรรมจัดการบริการสุขภาพ; เขตสุขภาพที่ 8

บทนำ

ระบบบริการสุขภาพของประชาชนในปัจจุบัน ได้กำหนดให้มั่นนโยบายมุ่งเน้นยกระดับคุณภาพการบริการสุขภาพประชาชน เพื่อเสริมความเข้มแข็งในการบริการสุขภาพให้ทั่วถึงและมีคุณภาพ เป็นไปตามทิศทางของยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี ที่เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาประเทศ พร้อมทั้งได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน เพื่อสร้างเสริมให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี⁽¹⁾ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี ด้านสาธารณสุข ที่แบ่งออกเป็น 4 ระยะ ระยะละ 5 ปี เพื่อให้จัดลำดับความสำคัญในการทำงานและการจัดสรรทรัพยากร ได้แก่ ช่วงที่ 1 ปฏิรูประบบ (พ.ศ. 2560-2564) เป็นการปรับเปลี่ยนระบบบริหารจัดการยังเป็นปัญหาอุปสรรคต่อการพัฒนา วางพื้นฐานของระบบสุขภาพใหม่ เช่น การวางระบบการแพทย์ปฐมภูมิที่มีแพทย์เวชศาสตร์ครอบครัวเพื่อดูแลผู้ป่วยอย่างบูรณาการลดค่าใช้จ่ายของระบบสุขภาพในระยะยาว การปรับระบบประกันสุขภาพเพื่อลดความเหลื่อมล้ำของแต่ละกองทุน และปัจจุบันอยู่ในช่วงที่ 2 สร้างความเข้มแข็ง (พ.ศ. 2565-2569) ซึ่งเป็นการจัดโครงสร้างพื้นฐาน กำลังคน และระบบการบริหารจัดการให้เข้มแข็ง รวมไปถึงระบบควบคุมป้องกันโรค งานอนามัยสิ่งแวดล้อม ที่สำคัญคือ การทำให้ประชาชนสามารถดูแลสุขภาพของตนเองได้⁽²⁾

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ที่เกิดขึ้น ในด้านการปรับตนเองของประชาชนที่ดี หรือการปรับรูปแบบการบริหารงานขององค์กร หน่วยงานต่างๆ ก็ดี ซึ่งกระทรวงสาธารณสุขได้พยายามอย่างเต็มที่ในการดูแลช่วยเหลือและรักษาชีวิตของประชาชนคนไทยทุกคนไว้ จึงได้กำหนดนโยบายของกระทรวงสาธารณสุขที่มุ่งเน้นการดำเนินงานเชิงรุกให้มากขึ้น เพื่อให้การเผชิญกับสถานการณ์ดังกล่าวคลี่คลายและผ่านพ้นไปได้ด้วยดี อันส่งผลให้งานบริการสุขภาพมีประสิทธิภาพและมีความเท่าเทียมกัน โดยครอบคลุมทั่วถึงทุกพื้นที่ ทำให้เขตสุขภาพซึ่งเป็นการบริหารระดับพื้นที่ ในด้านการสาธารณสุขจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อให้บริการที่

ดีสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงสาธารณสุขในการนำไปปฏิบัติด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ เขตสุขภาพต่างๆ ได้ระดมบุคลากรทางการแพทย์และอุปกรณ์ ระบบเทคโนโลยีต่างๆ นำมาใช้รับมือกับสถานการณ์โควิด-19 ได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะเขตสุขภาพที่ 8 ถือว่ามีการนำนโยบายสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีรายงานว่า เขตสุขภาพที่ 8 พบผู้ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ระลอกใหม่ ณ วันที่ 20 กันยายน 2564 โดยทุกจังหวัดสามารถควบคุมสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ให้สงบได้ภายใน 21 - 28 วัน จำนวน 200 เหตุการณ์ จาก 212 เหตุการณ์ คิดเป็นร้อยละ 94.34 นอกจากนี้ เขตสุขภาพที่ 8 พบผู้ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ระลอกใหม่ ณ วันที่ 20 กันยายน 2564 จำนวน 34,887 ราย พบผู้ป่วยเสียชีวิต จำนวน 221 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.63⁽³⁾ ซึ่งถือว่านอกจากเขตสุขภาพที่ 8 จะสามารถตั้งรับและจัดการกับโควิด-19 ได้เป็นอย่างดีแล้วนั้น ยังถือว่ามี การนำนโยบายสู่การปฏิบัติได้อย่างดีเยี่ยม แม้ในช่วงขณะที่เกิดวิกฤติปัญหาอย่างหนัก โดยพบว่า เขตสุขภาพที่ 8 ได้ริเริ่มโครงการพัฒนาวัตกรรมการจัดการบริการสุขภาพที่มีความยืดหยุ่นและทันสมัย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการทางการแพทย์และการสาธารณสุขในช่วงโควิด-19 โดยนำระบบ R8 Anywhere ที่มีอยู่เดิม ซึ่งเป็นระบบการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการบริการสุขภาพและแพลตฟอร์มดิจิทัลสำหรับการให้บริการทางการแพทย์ภายในเขต มาพัฒนาต่อยอดเป็น วัตกรรมการจัดการบริการสุขภาพด้านต่างๆ เพื่อใช้ดำเนินการร่วมกันระหว่างหน่วยงานภายในเขต

ด้วยเหตุนี้ การขับเคลื่อนนโยบายในระดับพื้นที่ของเขตสุขภาพที่ 8 จึงมีความสำคัญที่จำเป็นต้องดำเนินการวิจัย เพื่อถอดบทเรียนและวิธีการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ เพื่อสะท้อนว่ามีปัจจัย กลไกและผลสำเร็จในการดำเนินงานเช่นไร อันส่งผลให้เกิดประโยชน์ในวงการค้า-สาธารณสุขต่อไป ส่งผลให้การบริการประชาชนมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลสำเร็จใน

การนำนโยบายกระทรวงสาธารณสุข ไปสู่การปฏิบัติ และวิเคราะห์ปัจจัยแห่งความสำเร็จ และนวัตกรรมการจัดการบริการสุขภาพ ตามนโยบายกระทรวงสาธารณสุข รวมทั้งจัดทำและพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการใช้งานนวัตกรรมจัดการบริการสุขภาพในการยกระดับคุณภาพการดำเนินงานของเขตสุขภาพที่ 8

วิธีการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (mixed methods) โดยใช้การออกแบบคู่ขนานเข้าหากัน (concurrent parallel design) ที่มีการออกแบบวิจัย การพัฒนาเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการอภิปรายผลทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ แบ่งวิธีดำเนินการวิจัยออกเป็น 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเขตสุขภาพที่ 8 ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ยุทธศาสตร์ชาติ นโยบายกระทรวงสาธารณสุข และการนำนโยบายลงสู่การปฏิบัติของเขตสุขภาพที่ 8 ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาผลการดำเนินงานของเขตสุขภาพที่ 8 ตามนโยบายกระทรวงสาธารณสุข ขั้นตอนที่ 4 ศึกษาผลสำเร็จการดำเนินงาน ปัจจัยแห่งความสำเร็จ และนวัตกรรมจัดการบริการสุขภาพ ตามนโยบายกระทรวงสาธารณสุข และขั้นตอนที่ 5 จัดทำและพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการใช้งานนวัตกรรมจัดการบริการสุขภาพ ในการยกระดับคุณภาพการดำเนินงานของเขตสุขภาพที่ 8

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากรที่ศึกษาเป็นผู้บริหารและปฏิบัติในหน่วยงานสำนักงานเขตสุขภาพที่ 8 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด 7 จังหวัดในเขตสุขภาพที่ 8 หน่วยบริการทุกระดับใน 7 จังหวัดที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการดำเนินงานและการบรรลุผลสำเร็จตามนโยบายกระทรวงสาธารณสุข รวมถึงข้อมูลจากการสืบค้นออนไลน์และการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง

2) กลุ่มตัวอย่างได้คัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง เพื่อเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ ประกอบ-

ด้วย (1) สำนักงานเขตสุขภาพที่ 8 ประกอบด้วย ผู้ตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุข สาธารณสุขนิเทศก์ หัวหน้ากลุ่มงานและผู้ปฏิบัติ จำนวน 10 คน (2) สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด 7 จังหวัดในเขตสุขภาพที่ 8 ประกอบด้วย นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด รองนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด และหัวหน้ากลุ่มงานยุทธศาสตร์ จำนวน 21 คน (3) หน่วยบริการทุกระดับในจังหวัด 7 จังหวัด ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงพยาบาล รองผู้อำนวยการ และหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนายุทธศาสตร์ จำนวน 28 คน รวมถึงข้อมูลจากการสืบค้นออนไลน์ ได้แก่ เว็บไซต์สำนักงานเขตสุขภาพที่ 8 และข้อมูลจากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ระยะเวลาใช้ในการดำเนินการวิจัย ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2565 ถึง กุมภาพันธ์ 2567 รวม 1 ปี 5 เดือน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1) แบบบันทึกจากการทบทวนเอกสาร (2) แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก และ (3) แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเพื่อศึกษาผลการดำเนินงานตามนโยบายกระทรวงสาธารณสุข เป็นการสอบถามความคิดเห็นของบุคลากรในเขตสุขภาพที่ 8 ที่มีต่อการดำเนินงานตามนโยบายกระทรวงสาธารณสุข เพื่อนำมาสู่การวิเคราะห์ปัจจัยแห่งความสำเร็จ โดยพัฒนามาจากเครื่องมือในการวิจัยในประเด็นที่มีความคล้ายคลึงกัน⁽⁴⁾ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 7 ข้อ โดยข้อคำถามมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ และเติมคำตอบในช่องว่าง ส่วนที่ 2 การรับรู้และทัศนคติที่มีต่อการดำเนินงานตามนโยบายกระทรวงสาธารณสุข จำนวน 22 ข้อ โดยข้อคำถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ตามมาตรวัดของลิเคิร์ต (Likert scale) และส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ มีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายเปิด

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1) ตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามในด้านความตรงเชิงเนื้อหา โดยนำแบบสอบถามฉบับร่างเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาข้อคำถามแต่ละ

ข้อและคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (indexes of item-objective congruence: IOC) อยู่ระหว่าง 0.60 ถึง 1.00

2) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มคุณสมบัติ เช่นเดียวกับตัวอย่าง จำนวน 30 คน นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้มาตรวจสอบหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้วิธีหาค่า Cronbach's alpha coefficient⁽⁵⁾ โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาที่มีความเชื่อถือได้⁽⁶⁾ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.941

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การประเมินผลสำเร็จในการนำนโยบายกระทรวงสาธารณสุข ไปสู่การปฏิบัติ วิเคราะห์จากข้อมูลที่ได้รวบรวมสืบค้นมาจากแหล่งข้อมูลออนไลน์ต่างๆ รวมถึงการศึกษาเอกสารยุทธศาสตร์ชาติ แผนยุทธศาสตร์ชาติและนโยบายกระทรวงสาธารณสุข ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยการจำแนก แยกแยะและจัดหมวดหมู่ข้อค้นพบ สังเคราะห์ข้อมูลตามนโยบายการดำเนินงานสำคัญของกระทรวงสาธารณสุข

2) การวิเคราะห์ปัจจัยแห่งความสำเร็จ และนวัตกรรม การจัดการบริการสุขภาพ ตามนโยบายกระทรวง-สาธารณสุข วิเคราะห์จากแบบสอบถาม โดยใช้วิธีการวิเคราะห์แต่ละส่วน ได้แก่ (1) ข้อมูลส่วนบุคคล ใช้สถิติเชิงพรรณนาในการแจกแจงความถี่ ร้อยละ (2) ศักยภาพ การรับรู้และของทัศนคติที่มีต่อดำเนินงานตามนโยบาย กระทรวงสาธารณสุข ใช้สถิติเชิงพรรณนาในการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์จากแบบสัมภาษณ์ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา การจำแนกข้อมูล และการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย แล้วนำผลจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์มารวมเข้าด้วยกัน โดยรวมเนื้อหาที่เหมือนกันและเปรียบเทียบเนื้อหาที่แตกต่างกัน จากนั้น จึงสังเคราะห์ผลนำมาสรุปและตีความ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อนำมาสู่การวิเคราะห์ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการดำเนินงาน

3) การวิเคราะห์นวัตกรรมจัดการบริการสุขภาพ ตามนโยบายกระทรวงสาธารณสุข วิเคราะห์จากการ

สัมภาษณ์ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา โดยการจำแนก แยกแยะและจัดหมวดหมู่ นวัตกรรมจัดการบริการสุขภาพที่ได้พัฒนาขึ้นในช่วงโควิด-19

4) การจัดทำและพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการใช้นวัตกรรมจัดการบริการสุขภาพ ในการยกระดับคุณภาพการดำเนินงานของเขตสุขภาพที่ 8 โดยผู้วิจัย กร่างข้อเสนอเชิงนโยบายจากข้อมูลที่ได้ศึกษา วิเคราะห์ใน ส่วนต่างๆ และดำเนินการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (focus group discussion) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อจำแนก แยกแยะและจัดหมวดหมู่ข้อคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อสรุปเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายระดับต่างๆ ในการนำสู่ การปฏิบัติ

ข้อพิจารณาด้านจริยธรรม

การวิจัยนี้ได้รับการอนุมัติด้านจริยธรรมการวิจัยใน มนุษย์ จากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยใน มนุษย์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดบึงกาฬ เอกสาร รับรองเลขที่ BKP 2022-044 เมื่อวันที่ 29 กันยายน 2565 และวันที่ 29 กันยายน 2566

ผลการศึกษา

1. ผลสำเร็จในการนำนโยบายกระทรวงสาธารณสุข ไปสู่การปฏิบัติ

การศึกษาผลสำเร็จในการนำนโยบายกระทรวง สาธารณสุขไปสู่การปฏิบัติ ผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์ ความเชื่อมโยงในส่วนที่เกี่ยวข้องต่างๆ ทั้งในระดับ นโยบาย และในระดับปฏิบัติ เพื่อนำมาวิเคราะห์สู่ความ- สำเร็จที่เกิดขึ้น ดังตารางที่ 1-3

ผลการดำเนินงานของเขตสุขภาพที่ 8 ในการนำ นโยบายกระทรวงสาธารณสุขสู่การปฏิบัติงาน ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก (Mean=3.88, SD=0.342)

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ทรัพยากรด้านบุคลากร (Man) มีการปฏิบัติอยู่ใน ระดับมาก (Mean=4.02, SD=0.582) รองลงมา คือ การ บริหารนโยบาย ระดับเขตสุขภาพ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก (Mean=3.98, SD=0.375) ส่วนทรัพยากรด้านงบ

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์ชาติ นโยบายกระทรวงสาธารณสุข และการนำนโยบายลงสู่การปฏิบัติของเขตสุขภาพที่ 8

ที่	โครงการ	นโยบายกระทรวงสาธารณสุขที่เกี่ยวข้อง	ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่เกี่ยวข้อง
1	30 บาทรักษาทุกที่ 2 ม. เขตสุขภาพที่ 8	นโยบายการเข้าถึงบริการสุขภาพ	- การสร้างความเสมอภาคทางสังคม - การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์
2	คลินิกผู้สูงอายุวันหยุดราชการ	นโยบายการป้องกันและควบคุมโรค	- การสร้างความสามารถในการแข่งขัน - การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์
3	สมุนไพรมุ่งสูง กัญชา สร้างเศรษฐกิจชุมชน	นโยบายการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม	- การสร้างความสามารถในการแข่งขัน - การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
4	หมอคคนที่ 2 สำหรับประชาชน (3 หมอ 2 วง)	นโยบายการพัฒนาคุณภาพและความปลอดภัยของการบริการสุขภาพ	- การสร้างความเสมอภาคทางสังคม - การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์
5	โครงการ R8 Medical Hub อีสานเหนือ	นโยบายการพัฒนาระบบบริการสุขภาพปฐมภูมิ	- การสร้างความสามารถในการแข่งขัน - การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์
6	โครงการพัฒนาศักยภาพการจัดการปฐมภูมิด้วยภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์พื้นบ้าน	นโยบายการส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น	- การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ - การสร้างความเข้มแข็งด้านความมั่นคง

ตารางที่ 2 ลักษณะโครงการ ผลลัพธ์และความเชื่อมโยงของโครงการตามนโยบายในเขตสุขภาพที่ 8

ที่	ลักษณะโครงการ	ผลลัพธ์	ความเชื่อมโยงระหว่างโครงการ
1	ให้ประชาชนรับบริการทางการแพทย์ได้ทุกสถานพยาบาลที่เข้าร่วมโครงการ	เพิ่มความสะดวกสบาย ลดระยะเวลาในการเดินทาง และลดความแออัดของโรงพยาบาล	เชื่อมโยงกับโครงการหมอคคนที่ 2 โดยสามารถให้บริการที่หลากหลายได้ในที่เดียวกัน
2	จัดให้บริการเฉพาะในวันหยุดราชการ	อำนวยความสะดวกให้ผู้สูงอายุ และลดภาระการดูแลจากครอบครัว	สามารถเชื่อมโยงกับโครงการพัฒนาศักยภาพการจัดการปฐมภูมิฯ โดยการรักษาแบบพื้นบ้าน
3	เพาะปลูกและแปรรูปสมุนไพรมุ่งสูง กัญชา เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีคุณค่าเชิงเศรษฐกิจ	สร้างรายได้ให้กับเกษตรกรและผู้ประกอบการในชุมชน	เชื่อมโยงกับโครงการพัฒนาศักยภาพการจัดการปฐมภูมิฯ โดยการใช้สมุนไพรมุ่งสูงในการรักษา
4	ทีมแพทย์เคลื่อนที่ให้บริการในพื้นที่ห่างไกล	เพิ่มการเข้าถึงบริการทางการแพทย์ในพื้นที่ห่างไกล ลดความล่าช้าในการรักษา	เชื่อมโยงกับ R8 Medical Hub โดยการฝึกอบรมและเพิ่มทักษะให้กับบุคลากรทางการแพทย์
5	พัฒนาศูนย์กลางการแพทย์ในเขตอีสานเหนือ	เพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการทางการแพทย์ ลดการส่งต่อผู้ป่วยไปยังโรงพยาบาลขนาดใหญ่ในเมือง	เชื่อมโยงกับโครงการหมอคคนที่ 2 โดยการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะของบุคลากรทางการแพทย์
6	การใช้ภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์พื้นบ้านในการจัดการปฐมภูมิ	ลดค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น	เชื่อมโยงกับโครงการสมุนไพรมุ่งสูง กัญชา โดยการใช้สมุนไพรมุ่งสูงในการรักษา

การพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการใช้นวัตกรรมการจัดการบริการสุขภาพในการยกระดับคุณภาพการดำเนินงาน

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาผลสำเร็จการดำเนินงานของเขตสุขภาพที่ 8 ตามนโยบายกระทรวงสาธารณสุข

ที่	ประเด็นหลัก	ประเด็นรอง	ผลสำเร็จ
1	การขยายสิทธิการรักษาพยาบาล	การให้บริการแบบบูรณาการ	มีประชาชนที่มารับสิทธิ์กว่า 500,000 คน
2	การให้บริการสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ	การจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ	มีผู้สูงอายุเข้ารับบริการกว่า 30,000 คน
3	การส่งเสริมการใช้สมุนไพรในทางการแพทย์	การสร้างเศรษฐกิจชุมชน	มีการปลูกพืชสมุนไพรกว่า 1,000 ไร่ และรายได้จากการจำหน่ายเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 20
4	การเพิ่มความสะดวกในการเข้าถึงบริการสุขภาพ	การพัฒนาทักษะของบุคลากรทางการแพทย์	มีการจัดหาหมอคนที่ 2 ในชุมชนกว่า 100 แห่ง
5	การพัฒนาศูนย์กลางการแพทย์ในภาคอีสาน	การเสริมสร้างความร่วมมือกับโรงพยาบาลในภูมิภาค	มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการจัดหาทรัพยากรทางการแพทย์ให้กับ R8 Medical Hub
6	การเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรและชุมชนในการดูแลสุขภาพ	การรักษาและเผยแพร่ความรู้ทางการแพทย์ดั้งเดิม	มีบุคลากรและผู้นำชุมชนได้รับการฝึกอบรมเพิ่มขึ้นและมีการพัฒนาระบบการดูแลสุขภาพที่มีประสิทธิภาพ

ประมาณ (Money) ได้ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง (Mean=3.26, SD=0.450) (ตารางที่ 4)

ทัศนคติต่อการนำนโยบายกระทรวงสาธารณสุขสู่การปฏิบัติงานในเขตสุขภาพที่ 8 ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก (Mean=4.09, SD=0.457) (ตารางที่ 5) เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้รับประโยชน์ในการดำเนินงานจากการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (Mean=4.35, SD=0.647) มีการปฏิบัติอยู่ใน

ระดับมาก รองลงมา คือ กลุ่มตัวอย่างให้ความร่วมมือในการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ (Mean=4.21, SD=0.893) มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนกลุ่มตัวอย่างมีความพร้อมในการปฏิบัติงานตามนโยบาย มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด (Mean=3.71, SD=0.469) มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จ และนวัตกรรมจัดการบริการสุขภาพ ตามนโยบายกระทรวงสาธารณสุข

ตารางที่ 4 ผลการดำเนินงานของเขตสุขภาพที่ 8 ในการนำนโยบายกระทรวงสาธารณสุขสู่การปฏิบัติงาน (n = 59)

ผลการดำเนินงาน	Mean	SD	ระดับ
1. การบริหารนโยบาย ระดับเขตสุขภาพ	3.98	0.375	มาก
2. การบริหารทรัพยากร 4 M			
2.1 ด้านบุคลากร (Man)	4.02	0.582	มาก
2.2 ด้านงบประมาณ (Money)	3.26	0.450	ปานกลาง
2.3 ด้านวัสดุ อุปกรณ์ สถานที่ (Material)	3.91	0.449	มาก
2.4 ด้านการบริหารจัดการ (Management)	3.77	0.654	มาก
ภาพรวม	3.88	0.342	มาก

ตารางที่ 5 ทศนคติต่อการนำนโยบายกระทรวงสาธารณสุขสู่การปฏิบัติงาน ในเขตสุขภาพที่ 8 (n = 59)

ทศนคติ	Mean	SD	ระดับ
1. ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายกระทรวงสาธารณสุข	4.03	0.938	มาก
2. ความร่วมมือในการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ	4.21	0.893	มาก
3. ความพร้อมในการปฏิบัติงานตามนโยบาย	3.71	0.469	มาก
4. ความตระหนักและให้ความสำคัญในการปฏิบัติงานตามนโยบาย	4.16	0.684	มาก
5. ความเต็มใจที่จะปฏิบัติงานตามนโยบาย	4.09	0.568	มาก
6. ได้รับประโยชน์ในการดำเนินงานจากการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ	4.35	0.647	มาก
ภาพรวม	4.09	0.457	มาก

2.1 ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการดำเนินงานตามนโยบายกระทรวงสาธารณสุข

2.1.1 การบริหารจัดการและการประสานงาน ได้แก่ (1) การวางแผนและนโยบายที่ชัดเจน โดยจัดทำแผนปฏิบัติการที่ชัดเจนและสอดคล้องกับนโยบายระดับชาติ ช่วยให้การขับเคลื่อนนโยบายเป็นไปอย่างมีระบบ และ (2) การประสานงานระหว่างหน่วยงาน โดยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานสาธารณสุขระดับต่างๆ ตั้งแต่โรงพยาบาลชุมชน โรงพยาบาลอำเภอ และโรงพยาบาลจังหวัด ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลและการสนับสนุนที่มีประสิทธิภาพ เช่น การดำเนินงานโครงการหมอคนที่ 2 โซ่ออกกลาง 3 หมอ 2 วง

2.1.2 ทรัพยากรและการสนับสนุน ได้แก่ (1) การจัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสม มีงบประมาณและอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่เพียงพอช่วยให้การดำเนินงานตามนโยบายเป็นไปด้วยราบรื่น และ (2) การฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร โดยเฉพาะด้านทักษะทางวิชาชีพแก่บุคลากรทางการแพทย์และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข

2.1.3 การมีส่วนร่วมของชุมชน ได้แก่ (1) การสร้างความตระหนักและการมีส่วนร่วม โดยการสร้างความตระหนักในชุมชนเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพและการมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพ และ (2) การสร้างเครือข่ายชุมชนระหว่างชุมชนและหน่วยงานสาธารณสุขเพื่อสนับสนุนการดูแลสุขภาพในท้องถิ่นตัวอย่าง

2.1.4 เทคโนโลยีและนวัตกรรม ได้แก่ (1) การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการ พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการข้อมูลสุขภาพ และการให้บริการทางการแพทย์ และ (2) การนำเสนอและใช้วิธีการรักษาแบบใหม่ โดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีการแพทย์ใหม่เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการรักษา

2.1.5 การติดตามและประเมินผล ได้แก่ (1) การติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่องในรูปแบบคณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายของเขตสุขภาพที่ 8 รวมถึงการกำกับ ติดตามและประเมินผลเพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างทันท่วงที (2) การใช้ข้อมูลในการปรับปรุงนโยบาย โดยสามารถใช้ข้อมูลจากการประเมินผลเพื่อปรับปรุงและพัฒนานโยบายและแผนการดำเนินงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้น และการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ต่างๆ

2.2 นวัตกรรมจัดการบริการสุขภาพ จากการดำเนินงานตามนโยบายกระทรวงสาธารณสุข

2.2.1 R8 NHSO Sandbox เป็นการส่งข้อมูล claim โดยเชื่อมต่อผ่าน API ระหว่าง Cloud เขตสุขภาพที่ 8 กับ E-Claim Server สปสช. จัดการข้อมูลแบบ automatic data sending โดยโรงพยาบาลไม่ต้องนำส่งข้อมูล เพื่อแก้ปัญหาด้านการเงิน ทำให้เปลี่ยนแปลงลูกหนี้ เป็น cash ได้เร็วขึ้น นำมาใช้กับโครงการ 30 บาทรักษาทุกที่ 2 ม. เขตสุขภาพที่ 8 ได้ ทั้งนี้ 2 ม. หมายถึง ‘2 ไม’ คือ ไม่

ต้องมีใบส่งตัว และไม่มีค่าใช้จ่าย

2.2.2 R8 Anywhere เป็นระบบ Cloud เขตสุขภาพที่ 8 เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลผู้ป่วยในเขตสุขภาพ ด้านผลิตภัณฑ์และเทคโนโลยีสุขภาพ นำมาใช้กับโครงการคลินิกผู้สูงอายุวันหยุดราชการ ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถนัดหมายและรับบริการผ่านระบบออนไลน์ได้สะดวก รวมถึงใช้กับโครงการพัฒนาศักยภาพการจัดการปฐมภูมิด้วยภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์พื้นบ้านในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ช่วยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและบริการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์พื้นบ้านได้สะดวก และโครงการ 30 บาทรักษาทุกที่ 2 ม. เขตสุขภาพที่ 8 โดยการดึงข้อมูลคนไข้ในพื้นที่ต่างๆ ข้ามเขต ข้ามจังหวัดเพื่อดูประวัติการตรวจรักษาของคนไข้

2.2.3 R8: NSD (Nongbualamphu Disability Sandbox) เป็นนวัตกรรมที่ให้บริการคนพิการเบ็ดเสร็จในจุดเดียวและสามารถพัฒนาระบบการให้บริการได้อย่างสะดวกรวดเร็ว รวมถึงการแก้ปัญหาค่าใช้จ่ายในการเดินทางของคนพิการ พร้อมสามารถปรับปรุงข้อมูลคนพิการในระดับประเทศให้มีความถูกต้อง เป็นฐานข้อมูลเดียวกัน โดยนำร่องในพื้นที่นำวัง จังหวัดหนองบัวลำภู และจะขยายผลจังหวัดอื่นในเขตสุขภาพที่ 8

2.2.4 R8 Medical Hub เป็นการพัฒนาระบบเชื่อมต่อข้อมูลบริการชดเชยทางการแพทย์ ระหว่างหน่วยบริการ กับ สปสช. ผ่านระบบ API Gateway นำมาใช้กับโครงการ R8 Medical Hub อีสานเหนือ เพื่อช่วยทดสอบและปรับปรุงการให้บริการทางการแพทย์ในระดับภูมิภาค

3 ผลการจัดทำและพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการใช้งานนวัตกรรมจัดการบริการสุขภาพในการยกระดับคุณภาพการดำเนินงานของเขตสุขภาพที่ 8

3.1 ข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับระดับหน่วยงานที่กำหนดนโยบาย

3.1.1 นโยบายระยะสั้น

1) เพิ่มประสิทธิภาพระบบข้อมูลและการรายงาน

1.1) พัฒนาระบบข้อมูลและการรายงานที่มีความแม่นยำและทันท่วงที เพื่อสนับสนุนการวางแผนและ

การตัดสินใจ

1.2) เชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้เกิดความสอดคล้องและครบถ้วนในการรายงานข้อมูลสุขภาพ

2) ส่งเสริมการฝึกอบรมบุคลากร

2.1) จัดโครงการฝึกอบรมระยะสั้นเพื่อเสริมทักษะและความรู้ให้กับบุคลากรทางการแพทย์และบุคลากรสาธารณสุขในเขตสุขภาพที่ 8

2.2) สนับสนุนทุนการศึกษาหรือทุนฝึกอบรมเพิ่มเติมให้กับบุคลากรในระดับพื้นที่

3) สนับสนุนการใช้เทคโนโลยี

3.1) ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารจัดการระบบสุขภาพ เช่น การใช้ระบบข้อมูลสุขภาพอิเล็กทรอนิกส์ (EHR)

3.2) สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีทางการแพทย์ เช่น Telemedicine เพื่อเพิ่มการเข้าถึงบริการสุขภาพในพื้นที่ห่างไกล

4) พัฒนามาตรฐานการบริการสุขภาพ

4.1) กำหนดมาตรฐานการบริการสุขภาพที่ชัดเจนและเป็นไปตามหลักวิชาการ

4.2) มีการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเพื่อให้มั่นใจว่าการบริการสุขภาพเป็นไปตามมาตรฐาน

5) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน

5.1) สนับสนุนโครงการที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในเรื่องการดูแลสุขภาพ

5.2) จัดกิจกรรมให้ความรู้และเสริมสร้างความเข้าใจในเรื่องการดูแลสุขภาพให้กับชุมชน

6) เพิ่มช่องทางการสื่อสารกับประชาชน

6.1) จัดตั้งช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย เพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนทราบและสามารถสอบถามแสดงความคิดเห็นได้อย่างสะดวก

6.2) จัดทำคู่มือและสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อให้ข้อมูลโครงการและบริการต่างๆ แก่ประชาชน

3.1.2 นโยบายระยะยาว

1) วางแผนระยะยาวในการพัฒนาบุคลากร

1.1) มีการวางแผนการพัฒนาบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขในระยะยาว เพื่อให้มีบุคลากรที่มีคุณภาพเพียงพอในการให้บริการสุขภาพในเขตสุขภาพที่ 8

1.2) สร้างระบบการพัฒนาบุคลากรที่ยั่งยืน เช่น การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาและการฝึกอบรมที่ทันสมัย และตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่น

2) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านสุขภาพ

2.1) วางแผนและดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านสุขภาพ เช่น โรงพยาบาล คลินิก และสถานพยาบาลอื่น ๆ ให้มีความพร้อมในการให้บริการ

2.2) ลงทุนในเทคโนโลยีและอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่ทันสมัย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการวินิจฉัยและการรักษา

3) วิจัยและพัฒนานวัตกรรมทางการแพทย์

3.1) สนับสนุนการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมทางการแพทย์ที่ตอบสนองต่อปัญหาสุขภาพที่เป็นเอกลักษณ์ของเขตสุขภาพที่ 8

3.2) ส่งเสริมการใช้ผลการวิจัยในการปรับปรุงการบริการสุขภาพและการพัฒนานโยบายสุขภาพ

4) สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน

4.1) มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

4.2) ส่งเสริมความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาและองค์กรวิจัยในการพัฒนาการบริการสุขภาพ

5) พัฒนาระบบการเงินและการประกันสุขภาพ

5.1) พัฒนาระบบการเงินและการประกันสุขภาพที่ครอบคลุมและยั่งยืน เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการสุขภาพได้อย่างเท่าเทียม

5.2) สร้างระบบการเงินที่มีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

6) สร้างระบบการวิจัยและพัฒนาที่เป็นระบบ

6.1) ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาในด้านสุขภาพ

อย่างเป็นระบบที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสุขภาพของประชาชนในเขตสุขภาพที่ 8

6.2) จัดตั้งกองทุนสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเพื่อศึกษาและพัฒนานวัตกรรม

วิจารณ์

1. ผลการดำเนินงานของเขตสุขภาพที่ 8 ตามนโยบายกระทรวงสาธารณสุข

ผลการดำเนินงานของเขตสุขภาพที่ 8 ในการนำนโยบายกระทรวงสาธารณสุขสู่การปฏิบัติงานในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก พบว่า ค่าเฉลี่ยด้านบุคลากรมีค่าสูงสุด โดยเขตสุขภาพที่ 8 ดำเนินโครงการต่าง ๆ เพื่อให้สนองตอบกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด และยุทธศาสตร์ชาติ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของกาญจน์-หทัย กองภา และสมิหรา จิตตลดากร⁽⁷⁾ ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการนำนโยบายของกระทรวงสาธารณสุขไปปฏิบัติ ซึ่งพบว่า สภาพของการนำนโยบายกระทรวงสาธารณสุขไปปฏิบัติในสถานบริการสาธารณสุข มีความจำเป็นต้องกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบสุขภาพเพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดี โดยใช้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เป็นหลัก และองค์ประกอบของการนำนโยบายกระทรวงสาธารณสุขไปปฏิบัติให้เกิดประสิทธิผลนั้น มีวิธีการจัดการที่แสดงถึงการกำกับดูแลตนเองที่ดีประกอบด้วย ด้านบุคลากร ด้านสถานที่ ด้านวัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือ เครื่องใช้ นอกจากนี้ ผลการดำเนินงานของเขตสุขภาพที่ 8 ในภาพรวม ที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เป็นไปในทิศทางเดียวกับทัศนคติต่อการนำนโยบายกระทรวงสาธารณสุขสู่การปฏิบัติงาน ในเขตสุขภาพที่ 8 ที่พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ประภาส อนันตา และเสฐียรพงษ์ ศิวินา⁽⁸⁾ ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการนำแผนเชิงกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติของหน่วยบริการปฐมภูมิ ซึ่งพบว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นสิ่งสำคัญในการผลักดันให้นโยบายได้รับการรับรู้เข้าใจยอมรับ และการสร้างทัศนคติที่ดีต่อผู้ปฏิบัติตามนโยบาย อันจะเป็นสิ่งที่

ทำให้นโยบายได้รับความสำเร็จ

2. ความเชื่อมโยงระหว่างผลการดำเนินงานของเขตสุขภาพที่ 8 ตามนโยบายกระทรวงสาธารณสุขกับปัจจัยแห่งความสำเร็จ

การบริหารจัดการและการประสานงาน มีแผนปฏิบัติการ แผนการดำเนินงาน รวมถึงนโยบายที่ชัดเจนช่วยให้โครงการต่างๆ สามารถดำเนินงานได้อย่างเป็นระบบ เช่น โครงการ 30 บาท รักษาทุกที่ 2 ม. เขตสุขภาพที่ 8 ซึ่งการมีแผนปฏิบัติการที่สอดคล้องกับนโยบาย ช่วยลดความซับซ้อนในการดำเนินงานและเพิ่มความชัดเจนในการปฏิบัติงาน โดยเน้นการให้บริการสุขภาพแก่ประชาชนทุกคนอย่างเท่าเทียมและครอบคลุมทุกพื้นที่ โดยใช้ระบบบัตรทองในการจัดการบริการให้แก่ประชาชนทุกคนในพื้นที่เขตสุขภาพที่ 8 ซึ่งไม่ต้องใช้ใบส่งตัว ส่งผลให้เกิดการเพิ่มการเข้าถึงบริการสุขภาพที่สะดวก ลดภาระบุคลากรทางการแพทย์ในการจัดทำเอกสาร ประชาชนได้รับบริการที่รวดเร็วขึ้น และลดภาระค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพของประชาชน ทำให้มีการใช้บริการสุขภาพเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Wagstaff A และ Lindelow M⁽⁹⁾ ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการประเมินผลกระทบของโครงการสุขภาพในประเทศต่างๆ ซึ่งพบว่า การใช้ระบบบัตรสุขภาพสามารถเพิ่มการเข้าถึงบริการสุขภาพได้แต่ต้องมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งการประสานงานระหว่างหน่วยงานภายในจังหวัด และระหว่างจังหวัด ช่วยให้การดูแลผู้ป่วยเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ เช่น การดำเนินงานของโครงการหมอคนดี 2 สำหรับประชาชน (3 หมอ 2 วง) ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่างๆ โดยโครงการนี้มีเป้าหมายเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการสุขภาพได้จากหมอทั่วไป หมอชุมชน และหมอพิเศษที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง เพื่อริเริ่มการให้บริการสุขภาพที่ครบวงจรและตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้ดีขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Grumbach K และ Bodenheimer T⁽¹⁰⁾ ที่ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการบริการสุขภาพโดยใช้ทีมหมอที่มีความเชี่ยวชาญหลายสาขา พบว่า การใช้ทีม

หมอสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการรักษาและการดูแลผู้ป่วยได้ รวมถึงประเด็นทรัพยากรและการสนับสนุน ที่มีการจัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสมสำหรับโครงการต่างๆ เช่น โครงการคลินิกผู้สูงอายุวันหยุดราชการ และโครงการ R8 Medical Hub อีสานเหนือ มีการจัดสรรทรัพยากรทางการแพทย์และงบประมาณที่เพียงพอเพื่อให้สามารถดำเนินงานได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพในช่วงโควิด-19 โดยโครงการนี้มุ่งเน้นการพัฒนาเขตสุขภาพที่ 8 ให้เป็นศูนย์กลางการบริการทางการแพทย์ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการแพทย์และการให้บริการที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Barrett M⁽¹¹⁾ ที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการบริการสุขภาพ พบว่า การใช้เทคโนโลยีสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการและการจัดการทรัพยากรในศูนย์การแพทย์ได้

นอกจากนี้ การฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร มีการฝึกอบรมบุคลากรในการใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ เช่น การใช้ระบบฐานข้อมูลผู้ป่วย และการจัดอบรมเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะใหม่ๆ ช่วยให้บุคลากรมีความพร้อมในการให้บริการสุขภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Frank L⁽¹²⁾ ที่ศึกษาเกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากรทางการแพทย์ในช่วงวิกฤตโควิด-19 โดยเน้นไปที่กระบวนการตัดสินใจและการพัฒนานโยบายเพื่อปรับปรุงการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการสร้างความตระหนักและการมีส่วนร่วมในชุมชนเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพและการมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพ เช่น โครงการสมุนไพร กัญชง กัญชา ที่เน้นการสร้างเศรษฐกิจชุมชนจากการใช้สมุนไพร และมุ่งเน้นการใช้สมุนไพร กัญชง และกัญชาเพื่อเป็นวัตถุดิบในการผลิตผลิตภัณฑ์สุขภาพและสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน โดยมีกรมส่งเสริมการใช้สมุนไพรในทางการแพทย์อย่างถูกต้องตามกฎหมาย สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Russo EB⁽¹³⁾ ที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้กัญชาในทางการแพทย์พบว่ามี

ประโยชน์ในการรักษาโรคบางชนิด แต่ต้องมีการควบคุมการใช้อย่างเคร่งครัดเพื่อป้องกันการนำไปใช้ในทางที่ผิด นอกจากนี้ มีการสร้างเครือข่ายชุมชน การสร้างเครือข่ายระหว่างชุมชนและหน่วยงานสาธารณสุขเพื่อสนับสนุนการดูแลสุขภาพ เช่น การใช้ชุมชนเป็นเครือข่ายในการเผยแพร่ข้อมูลสุขภาพ และการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลโควิด-19 ในเขตสุขภาพที่ 8 รวมถึงประเด็นเทคโนโลยีและนวัตกรรม ที่มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการข้อมูลสุขภาพ เช่น ระบบฐานข้อมูลผู้ป่วยและแอปพลิเคชันเพื่อการติดตามสุขภาพ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในโครงการ R8 Medical Hub อีสานเหนือ และระบบ R8 Anywhere นอกจากนี้ มีการใช้เทคโนโลยีการแพทย์ใหม่ เช่น การใช้แอปพลิเคชันในการนัดหมายและติดตามอาการผู้ป่วย เป็นต้น สอดคล้องกับ Clarke C⁽¹⁴⁾ ที่ศึกษาเกี่ยวกับ การวางแผนกลยุทธ์ในการบริหารจัดการด้านสุขภาพ โดยเน้นที่การประยุกต์ใช้โมเดล และเทคโนโลยีในการจัดการข้อมูล และแนวคิดต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพในการให้บริการสุขภาพในระบบสาธารณสุข

3. นวัตกรรมจัดการบริการสุขภาพในการยกระดับคุณภาพการดำเนินงานของเขตสุขภาพที่ 8

นวัตกรรมจัดการบริการสุขภาพ ในเขตสุขภาพที่ 8 มีบทบาทสำคัญในการยกระดับคุณภาพการดำเนินงานในหลายมิติ ตั้งแต่การเพิ่มการเข้าถึงบริการสุขภาพ การลดภาระค่าใช้จ่ายและการเดินทางของประชาชน การเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน ไปจนถึงการพัฒนาศักยภาพการจัดการปฐมภูมิในชุมชน โดยมีนวัตกรรมต่าง ๆ เกิดขึ้นจากการขับเคลื่อนโครงการตามนโยบาย เช่น R8 NHSO Sandbox, R8 Anywhere, และ R8 Medical Hub ล้วนมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างและปรับปรุงการดำเนินงานทางการแพทย์ ทำให้เกิดผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ การส่งเสริมและขยายโครงการเหล่านี้ไปยังเขตสุขภาพอื่น ๆ อาจเป็นก้าวสำคัญในการยกระดับคุณภาพการบริการสุขภาพในระดับประเทศต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวรรณ สืบบุญการณ และ

คณะ⁽¹⁵⁾ ที่ได้ศึกษาผลกระทบของนวัตกรรมจัดการบริการสุขภาพต่อคุณภาพการดำเนินงานของเขตสุขภาพในประเทศไทย พบว่า การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดการบริการสุขภาพ เช่น การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ สำหรับการนัดหมายและติดตามผู้ป่วย การใช้ระบบวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่เพื่อการวางแผนและตัดสินใจ สามารถเพิ่มประสิทธิภาพและความรวดเร็วในการให้บริการ ลดความผิดพลาด และยกระดับคุณภาพการดำเนินงานของเขตสุขภาพได้อย่างมีนัยสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. วางแผนและบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนและสามารถวัดผลได้ สำหรับแต่ละข้อเสนอ รวมถึงกำหนดระยะเวลาที่เหมาะสมในการดำเนินการแต่ละขั้นตอน
2. จัดสรรทรัพยากรอย่างเพียงพอและเหมาะสมกับความต้องการของแต่ละโครงการ
3. จัดการฝึกอบรมระยะสั้นและระยะยาว ที่เน้นการพัฒนาทักษะและความรู้ของบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขอย่างต่อเนื่อง
4. นำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการข้อมูล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการสุขภาพและการจัดการข้อมูล โดยออกแบบระบบที่มีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้งานได้
5. จัดกิจกรรมเพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อสนับสนุนการดำเนินนโยบายสุขภาพ
6. ประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายอย่างต่อเนื่องและจริงจัง เพื่อให้มั่นใจว่าข้อเสนอเชิงนโยบายได้รับการนำไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ
7. จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์และช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายเพื่อให้ประชาชนรับรู้และเข้าใจถึงนโยบายของกระทรวงสาธารณสุข

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำวิจัยประเมินและวิเคราะห์ผลกระทบของนโยบายเพิ่มเติม เพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุงในการกำหนดนโยบายสำหรับปีต่อไป

2. ควรทำวิจัยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดหรือปรับปรุงนโยบาย เพื่อให้การดำเนินงานตามนโยบายเป็นไปในทิศทางที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 - 2580 (ฉบับประกาศราชกิจจานุเบกษา). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ; 2561.
2. กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. แผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ระยะที่ 13 (พ.ศ. 2565-2569) [อินเทอร์เน็ต]. 2564 [สืบค้นเมื่อ 10 ม.ค. 2565]. แหล่งข้อมูล: <http://spd.moph.go.th/book-manual-ebook/>
3. สำนักงานเขตสุขภาพที่ 8. รายงานเขตสุขภาพที่ 8 [อินเทอร์เน็ต]. 2564 [สืบค้นเมื่อ 10 ม.ค. 2565]. แหล่งข้อมูล: <https://r8way.moph.go.th/r8way/index/>
4. ปิยนุช ลอยเลิศหล้า. การนำนโยบายสู่การปฏิบัติ [วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา]. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร; 2559. 231 หน้า.
5. ศิริชัย กาญจนวาสิ. สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2556.
6. ณีฐกรรณ์ หลาวทอง. การวัดและประเมินผลการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: วิ.พรินทร์ (1991); 2559.
7. กาญจนหทัย กองภา, สมิหรา จิตตลดากร. การนำนโยบายของกระทรวงสาธารณสุขไปปฏิบัติ: กรณีศึกษา SMART HOSPITAL ในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี. วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ 2564;6(3):152-64.
8. ประภาส อนันตา, เสฐียรพงษ์ ศิวินา. รูปแบบการนำแผนเชิงกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติของหน่วยบริการปฐมภูมิ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 6 จังหวัดขอนแก่น 2556;20(1):9-18.
9. Wagstaff A, Lindelow M. Are health shocks different? Evidence from a multishock survey in Laos [Internet]. 2008 [cited 2023 Jan 18]. Available from: <https://doi.org/10.1002/hec.1293>.
10. Grumbach K, Bodenheimer T. Can health care teams improve primary care practice? [Internet]. 2004 [cited 2023 Jan 17]. Available from: <https://doi.org/10.1001/jama.291.10.1246>.
11. Barrett M, Davidson E, Prabhu J, Vargo S. Service innovation in the digital age: key contributions and future directions. MIS Quarterly [Internet]. 2015 [cited 2022 Dec 23]. Available from: <https://misq.org/service-innovation-in-the-digital-age-key-contributions-and-future-directions.html>.
12. Frank L, Concannon TW, Patel KV. Health Care Resource Allocation Decision making During a Pandemic. RAND Corporation [Internet]. 2020 [cited 2022 Dec 23]. Available from: https://www.rand.org/pubs/research_reports/RRA326-1.html
13. Russo EB. Taming THC. Potential cannabis synergy and phytocannabinoid-terpenoid entourage effects. British Journal of Pharmacology [Internet]. 2011 [cited 2022 Dec 23]. Available from: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/21749363/>
14. Caroline Clarke. Strategic planning in healthcare 2023 [Internet]. 2019 [cited 2022 Dec 22]. Available from: https://www.researchgate.net/publication/329811952_Strategic_Planning_in_Healthcare
15. สุวรรณ สีนุกการณ์, ปิยะวัฒน์ ธีรพัฒนานนท์, ณัฐพงศ์ กิตติคุณ. ผลกระทบของนวัตกรรมจัดการบริการสุขภาพต่อคุณภาพการดำเนินงานระบบสุขภาพระดับภูมิภาคในประเทศไทย. วารสารวิจัยระบบสุขภาพ 2565;16(2):123-34.

**Development of Policy Proposals for Utilizing Health Service Management Innovations
to Enhance the Quality of Operations in Health Region 8**

Nattant Sutawong, M.P.A.

Division of Inspection, Office of the Permanent Secretary, Ministry of Public Health, Thailand

Journal of Health Science of Thailand 2024;33(4):754-66.

Corresponding author: Nattant Sutawong, Email: sutawong1974@gmail.com

Abstract: The objectives of this research were (1) to evaluate the success of implementing the Ministry of Public Health's policies, (2) to analyze success factors and innovations in health service management based on the Ministry's guidelines, and (3) to develop policy proposals for employing health service management innovations to improve operational quality in Health Region 8. The sample group was purposively selected and consisted of personnel of Health Region 8, a total of 59 people. The research project carried out from October 2022 to February 2024. Data were collected by using a document study record form, interviews, and questionnaire; and were analyzed by using content analysis and descriptive statistics to determine frequencies, percentages, means, and standard deviations. It was found that there were 6 projects implemented to support the national strategies based on Ministry of Public Health policy. The overall performance of Health Region 8 was at a high level (Mean=3.88, SD=0.342), and the attitude towards Ministry's policy implementation was also at high level (Mean=4.09, SD=0.457). Factors for the success in the operations include (1) management and coordination, (2) resources and support, (3) community participation, (4) technology and innovation and, (5) monitoring and evaluation. Innovation in health service management that were used in accordance with the Ministry of Public Health policy were (1) R8 NHSO SANDBOX, (2) R8 Anywhere, (3) R8: NSD, and (4) R8 Medical Hub. Policy proposals for policy-making agency were divided into short-term and long-term. The short-term policies included: (1) increasing the efficiency of information systems and reporting, (2) promoting personnel training, (3) supporting the use of technology, (4) developing health service standards, (5) promoting community participation, and (6) increasing communication channels with the public; and the long-term policies were (1) long-term planning for personnel development, (2) development of health infrastructure, (3) research and development of medical innovations, (4) creating network of cooperation between agencies, (5) development of the financial system and health insurance, and (6) creating a systematic research and development.

Keywords: policy proposals; health service management innovations; Health Region 8